

NIETZSCHE'DE GÜÇ İSTEMİ KAVRAMI

Hakan ÇÖREKÇİOĞLU*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Nietzsche'nin düşüncesinde felsefi bir kavram olarak güç isteminin yerini serimlemektir. Bu doğrultuda çalışmamız Nietzsche'nin eserlerinde güç istemine ilişkin farklı betimlemeleri inceliyor ve kavrama ilişkin Nietzsche araştırmalarındaki metafizik, kozmolojik ve psikolojik yorumları değerlendiriyor. Bu yorumların Nietzsche'nin metafizik eleştirisi ve perspektivizmiyle ilişkisini sorguluyor ve güç isteminin Nietzsche'nin felsefesinde hipotetik bir statüye sahip olduğunu göstermeye çalışıyor.

Anahtar kelimeler: güç istemi, perspektivizm, tahakküm, öz-disiplin, metafizik eleştirisi.

(The Concept of the Will to Power in Nietzsche)

ABSTRACT

This paper aims to expose the place of the will the power as a philosophical concept in Nietzsche's thought. In this context, it explores the several descriptions on the concept of the will to power in his writings, and measure the metaphysical, cosmological, and the psychological interpretations of this concept in Nietzsche studies. And it disputes the relation of these interpretations with Nietzsche's perspectivism and his critique of metaphysics, and seek to show that will to power has a hypothetical statues in his philosophy.

Keywords: will to power, perspectivism, domination, self-discipline, critique of metaphysics.

* Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü öğretim üyesi.

FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi), 2014 Bahar, sayı:17, s. 35-46.
ISSN 1306-9535, www.flsfdergisi.com

Felsefenin, başka herşey bir yana, kavramlar üretme sanatı olarak tanımlandığını biliyoruz. Nasıl bir marangozun en önemli aracı çekiç ise ve nasıl işinin ehli bir marangoz çekici kullanma konusunda ustalığa sahipse, benzer şekilde felsefenin en önemli aracı da kavramlardır ve bir filozofun felsefesini yetkin kılan en önemli unsur onun kavramlar üretme konusundaki ustalığıdır. Ve felsefede öyle kavramlar mevcuttur ki, onlar üreticisi olan filozofun bütün düşünce sistematığının ya da düşünme tarzının merkezine yerleşebilir. Böyle durumlarda söz konusu kavramı anlamak, dahası onun filozofun düşünme tarzındaki yerini ve düşüncesinin gelişim sürecinde aldığı biçimleri keşfetmek, söz konusu filozofu anlamak açısından işlevsel bir karakter kazanır. Ancak yine biliyoruz ki, kavramların bir alınma ve yorumlanma tarihi de mevcuttur. Bu süreç bir gelişme tarihi ya da bir manipülasyon tarihi olarak ortaya çıkabileceği gibi filozof hakkında ucu açık bir tartışma olarak da şekillenebilir. Bu bakımdan bazı filozofların bazı kavramları sadece filozofun düşüncesinde kalarak değil, aynı zamanda o kavramlar hakkındaki yorumların ve tartışmaların incelenmesiyle daha iyi anlaşılabilir. Nietzsche'nin güç istemi felsefe tarihinin bu tür kavramlarından biridir. Söz konusu kavramı ve onun hakkındaki tartışmaları incelemek, Nietzsche'nin felsefesini anlamak konusunda önemli bir rol üstlenir.

Güç istemi kavramı Nietzsche'nin yaşam felsefesinin merkezinde yer alır. Ancak onun gerek içeriği gerekse söz konusu yaşam felsefesindeki yeri, Nietzsche uzmanları arasında önemli tartışma konularından birini oluşturur. Bu tartışma büyük ölçüde metinsel bir takım faktörlerden beslenir. Nitekim Nietzsche, genel yazma tarzının bir sonucu olarak, eserlerinde güç istemi hakkında sistematik açıklamalarda bulunmaz. Bu bakımdan kavramı sistematik bağlamı içerisine yerleştirmek büyük ölçüde okuyuculara ve onların yorumuna kalır. Üstelik yüzeysel bir okumada, Nietzsche kavram hakkında kararsızlığa ve tutarsızlığa düşmüş gibi görünür; çünkü onu farklı eserlerinde, hatta aynı eserin farklı pasajlarında değişik anlamlarda kullanır. Buna göre, güç istemi bazı yerde canlı cansız bütün varlıkların kendi enerjilerini boşaltma ve güç alanlarını genişletme eğilimi, bazı pasajlarda canlı organizmalara ait bir dürtü, başka bazılarında ise sadece istemeye veya irade yetisine sahip bir varlığın, yani insanın sahip olduğu hakimiyet güdüsü olarak betimlenir. Bazı pasajlarda da yönetsel bir hipotez olarak formüle edilir. Bu betimlemelerden hareketle güç istemi, kimi zaman evreni ve yaşamı anlamaya ve yorumlama yarayan bir varsayım, kimi zaman canlı cansız tüm evrenin metafizik-kozmolojik temeli, kimi yerde canlı yaşamın organik yasası, kimi yerde de sadece insana ait psikolojik bir güdü olarak tanımlanır. Kavram özel olarak psikolojik düzlemde ele alındığında ise bir yandan insanın gücünü yayma güdüsü, başka bir deyişle doğal dünya ve diğer insanlar üzerinde hakimiyet kurma eğilimi olarak açıklanır, öte yandan kişinin kendi kendini alt etme, kendinin hakimi olma yeteneği veya bir öz-disiplin olarak tanımlanır. Üstelik Nietzsche insanın bütün eylemlerinin, yapıp etmelerinin ardında yatan esas itici kökenin güç istemi olduğunu düşündüğü için, kültürlerin ve toplumların doğuşlarını ve çöküşlerini de güç ve tahakküm terimleriyle açıklar; böylece güç istemini aynı zamanda tarihi biçimlendiren bir yaşam ilkesi olarak

sunar. Bu durum, kaçınılmaz olarak, kavramın hem içeriği hususunda hem de onun Nietzsche'nin felsefesinde kapsadığı yer konusunda, birçok yorumun ortaya çıkmasına neden olur. Tüm bunlara ilaveten güç isteminin, Nietzscheci üstün insan anlayışıyla birlikte sahip olduğu kötü şöhret, yani onun şiddete dayalı tahakküme, faşizmle ve Nazi rejimiyle ilişkilendirilmesi, kavram hakkındaki kararsızlığımızı arttıran ve tartışmaları körükleyen bir diğer faktördür.

* * *

İyinin ve Kötünün Ötesinde adlı eserinde Nietzsche güç istemini yaşamın özü olarak formüle eder: "Canlı bir şey kuvvetini dışarı salmak ister. Yaşam güç istemidir."¹ Yine aynı eserde, bir paragraf önce, tözsel atom fikrine karşı çıkıp maddeyi güç merkezlerinin toplamı olarak gören Boscovich'e olumlu gönderme yapılır.² Bilindiği gibi, bir 18. yüzyıl fizikçisi olan Boscovich, organik ve canlı evreni de içine alan bir parçacıklar fiziği geliştirir. Onun bir doğa felsefesi zemininde ortaya koyduğu yeni teorisi, kimyasal atom anlayışının ve çağdaş alan teorisinin gelişimine öncülük eder. Boscovich'in parçacıklar fiziğinde maddenin bütün nitelikleri gücün nitelikleri bağlamında açıklanır. Buna göre her bir parçacık bir güç alanı merkezidir ve bütün doğal varlıkların oluşumu fiziksel güç merkezleri arasındaki karşılıklı etkileşimin bir sonucudur. Boscovich'in yeni fiziğinde, doğal varlıklar artık materyalist-tözsel atomculukta olduğu gibi yekpare, sabit ve değişmez atomlar arasındaki zorunlu mekanik ilişkilerle değil, güç merkezlerinin, aralarındaki mesafeye ve etki gücüne göreli olan, farklı ve değişken etkileşimleriyle açıklanır.

Boscovich fiziğine yapılan göndermeden ve yaşamın güç istemi olduğu iddiasından hareketle, Nietzsche'nin, tüm evreni büyük bir güç merkezi ve evrendeki tüm varlıkları da bu güç merkezinin birer görünümü olarak tasarladığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Nitekim ölümünden sonra *Güç İstemi* adıyla yayınlanan el yazmalarında, Nietzsche güç istemini canlı ve cansız tüm varlığın temel ilkesi olarak tanımlar: "Evren güç istemidir, onun ötesinde hiçbir şey yoktur."³

O halde Nietzsche'nin güç istemini, kozmolojik ve metafizik-ontolojik bir ilke olarak temellendirdiğini düşünebiliriz. Nitekim yukarıda alıntıladığımız pasajlar, Nietzsche'nin güç istemini varlığın özü olarak tasarladığını iddia eden Heidegger tarzındaki yorumların temel çıkış noktasını oluşturur. Heidegger'e göre, Nietzsche güç istemi fikriyle "Batı'nın son büyük metafizikçisidir"⁴ ve onun güç istemi kavramı *yaşamın özü nedir?* gibi eski metafizik sorulara verilen bir cevaptır. Bu cevap en genel anlamda, yaşamın değerini arttırmaya yönelik şeylerin olumlanmasına işaret eder. Bu noktada Heidegger, Nietzsche'nin yaşamı güçlendiren, ilerleten ve

¹ JGB. 13.

² a.g.e. 12.

³ NF-a, s. 611.

⁴ Martin Heidegger, *Nietzsches Lehre vom Willen Zur Macht Als Erkenntnis, Gesamtausgabe*, Band 47, Ed. Eberhard Habser, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main, 1989., s. 8.

destekleyen şeyleri güç istemi olarak, güç istemini de yaşamın özü olarak gördüğünü iddia eder.⁵

Bu tür metafizik yorumlara karşın, Nietzsche, *Böyle Buyurdu Zerdüşt*'ün *Selbst-Überwindung* (Kendi Kendini Alt Etme) başlıklı bölümünde, güç istemini bir dürtü veya bir güdü olarak yorumlamaya daha müsait bir saptamada bulunur: "Nerede canlılık varsa .. orada güç istemi vardır."⁶ *Ahlakın Soykütüğü Üstüne*'de ise bunu destekleyen başka bir saptamayla karşılaşırız: "Her hayvan, *la beté philosophie* [felsefe yapan hayvan da] dahil olmak üzere, içgüdüsel olarak, kuvvetini tamamen yayabileceği ve güç duygusunu en fazla hissedebileceği uygun durumların en iyisine erişmeye çalışır."⁷

Bu iki pasaj, güç istemini, metafizik bir ilke olarak değil de, daha ziyade organik-fizyolojik bir dürtü olarak yorumlayanların temel dayanak noktasıdır. Bu yoruma göre, güç istemi, cansız maddi varlıklar haricinde, bütün canlı varlıkların paylaştığı temel dürtüdür ve bütün geri kalan dürtüler ona geri götürülebilir. Bir dürtü olarak güç istemi, organizmaları kendi kuvvetlerini dışarı salmaya, yani doğal çevre üzerinde hakimiyet kurmaya ve kendi etki alanlarını genişletmeye sevk eder. Canlı organizmaların en gelişmiş olan insan söz konusu olduğunda ise, güç istemi psikolojik bir boyut kazanır ve insanın temel güdüsü haline gelir. Üstelik Nietzsche, yukarıdaki alıntının da işaret ettiği gibi, güç isteminin, felsefeden sanata, sanattan teknolojiye kadar bütün kültürel yaratımların olduğu kadar ahlaki davranışların ve politik eylemlerin de temel motivasyon kaynağı olduğunu iddia eder. *Şen Bilim*'de ise, Schopenhauer'un irade tanımını eleştirirken, ahlaki davranışların kökeni olarak tasarlanan iradenin ya da istemin, yalnızca, haz ve acı duygusuna sahip olan varlıklar da ortaya çıkabileceğini yazar. Bu iki duygu, en güçlü olarak ve bilinçli bir şekilde sadece insanda ortaya çıktığı için, isteme sadece akla sahip olan bir varlıkta söz konusu olabilir: "Haz, acı ve isteme yalnızca akılsal varlıklar da bulunur, organizmaların büyük çoğunluğunda böyle bir şey yoktur."⁸ Şimdi İrade yetisine ilişkin bu açıklama, güç isteminin daha çok insan varlığı ile sınırlandırıldığı izlenimini verir. Nitekim bu pasaj, güç istemini, bütün insani güdülerin ve motivasyonların kendisine geri götürülebileceği psikolojik bir kategori olarak alan yorumların temel çıkış noktasıdır. Örneğin Belliotti'ye göre, Nietzsche, insanın "her değerlendirme ediminde, yüreğinin kin ve öfkesinde ... her aşk ve arkadaşlık arzusunda güç isteminin kendini ifşa ettiğini" düşünür.⁹ Psikolojik yoruma göre, Nietzsche'de güç istemi, bir istem olması bakımından daha çok insana özgü bir şeydir; dolayısıyla insan güç istemidir.

⁵ a.g.e., s. 16-17.

⁶ ASZ., s. 149. [112].

⁷ GM. III. 7

⁸ FW. 127.

⁹ Raymond Belliotti, *Stalking Nietzsche*, Grennword Press, London, 1998 s. 83 bkz. aynı zamanda s. 114-117. İnsani tutkularla güç istemi arasındaki ilişkiye ilişkin benzer bir psikolojik yorum için bkz. Robert C. Solomon, *Living With Nietzsche*, Oxford University Press.; Oxford, s. 70-78.

Yukarıda açıklanan şekliyle organik ve psikolojik yorum, metafizik yorumdan daha sağlam metinsel dayanaklara sahip olmasına rağmen, nihayetinde söz konusu iki yorum da güç istemini ontolojikleştirir ve böylece metafizik yoruma yaklaşır.¹⁰ Buna göre ister metafizik, ister organik yorum olsun, isterse de organik yorumun bir uzantısı olarak ortaya çıkan psikolojik yorum olsun, bunların hepsi de, güç istemini sırasıyla evrenin, yaşamın ve insanın ne olduğuna sorusuna verilen birer cevap olarak ele alır. Diğer bir deyişle bu yorumlar, Nietzsche'de evrenin, yaşamın ve nihayet insanın özünün güç istemi olarak tasarlandığı sonucuna ulaşırlar. Ne var ki bu tür özcü yorumları, Nietzsche'nin perspektivist bilgi anlayışıyla, metafizik eleştirisiyle, insanın tözsel bir varlık olarak kavranışına karşı eleştirel tutumuyla uzlaştırmak oldukça zordur.

Güç istemini varlığın, gerçekliğin, yaşamın veya insanın özüne ilişkin bir açıklama olarak görmek, Nietzsche'nin onu *kendinde şeyin* mutlak bilgisi olarak aldığı iddia etmekle eş anlamlıdır. Oysaki Nietzsche *kendinde şeyin* mutlak bilgisine erişmenin imkansız olduğunu iddia eder. Onun perspektivist bilgi anlayışına göre, dünya, hakkında açık seçik ve kesin bilgiye sahip olabileceğiniz, mutlak anlamda bilinebilir bir şey değildir. Nietzsche bizim kendinde haliyle gerçekliğe asla ulaşamayacağımızı, bu nedenle gerçeklik hakkında elde edebileceğimiz tek şeyin, onun yorumu olduğunu iddia eder: "Doğrudan olgular yoktur; sadece yorumlar vardır ... Bilgi kelimesinin anlamı olduğu sürece dünya bilinebilir, aksi halde yorumlanabilir; dünyanın arkasında bir anlamı yoktur, sadece sayısız anlamları vardır -perspektivizm."¹¹ Eğer durum buysa, dünya hakkında tek bir hakikatten bahsetmeyiz, sadece farklı farklı yorumlardan söz edebiliriz. Nitekim kendi perspektivizmiyle son derece tutarlı bir biçimde Nietzsche, *İyinin ve Kötünün Ötesinde*'de, güç istemini, bir hipotez, bir yorumlama ilkesi olarak formüle eder:

"Varsayalım ki, arzular ve tutkular dünyamızın dışında, bize veri olan daha gerçek hiçbir şey yok, güdülerimizden başka herhangi bir gerçekliğe batıp çıkamıyoruz - çünkü düşünme bu güdülerin birbiriyle ilişkisinden ibarettir. O halde bu veri olanın, mekanik (veya maddi) dünya denilen dünyayı anlamak için de ... yeterli olup olup olmadığını sormaya teşebbüs edemez miyiz? ... Ve nihayet varsayalım ki, bütün organik işlevler güç istemine indirgenebiliyor ... o zaman açıkçası, bütün etkin (aktif) kudreti güç istemi olarak tanımlama hakkına sahip oluruz. Eğer içimizden hareketle bakarsak, dünya ... güç isteminden başka bir şey değildir."¹²

Bu pasajda da göstermektedir ki, Nietzsche güç istemini, insan dahil tüm evreni yorumlamak ve yaşamı anlamak için kullanabileceğimiz bir

¹⁰ Bu konuda ayrıntılı bir analiz için bkz. James L. Porter, "Nietzsche's Theory of the Will to Power", *A Companion to Nietzsche*, Ed. K. Ansell Pearson, Blackwell, London, s. 548-564.

¹¹ NF-b, s. 382.

¹² JGB. 36.

hipotez olarak formüle eder. O halde güç istemine kozmolojik, metafizik veya ontolojik bir hakikat statüsü yükleyemeyeceğimiz gibi, onu *insan nedir?* sorusuna verilen somut ve kesin bir cevap olarak da alamayız. Ama onu, evrenin veya insanın özünü bilmek için değilse bile, evreni ve insanı anlamak ve yorumlamak için bir hipotez, bir yöntem olarak kullanabiliriz. Kısacası, *evren nedir?*, *insan nedir?* gibi metafizik soruları cevaplandıramayız, ama *evrene nasıl yaklaşabiliriz?*, *insanı nasıl anlayabiliriz?* gibi sorulara birer cevap verebiliriz.

Nietzsche'nin güç istemini bir hipotez olarak tasarladığını gösteren en açık kanıt, metinde yer alan "varsayalım ki" gibi ifadeler ve koşullu cümlelerdir. Burası, Kaufmann gibi, güç istemini deneysel bir hipotez olarak ele alanların¹³ veya onu, evrene ilişkin varsayımsal bir açıklama ve yorumlama ilkesi¹⁴ olarak değerlendirenlerin esas çıkış noktasıdır. Gerçekten de bu yorum, sadece metinsel dayanakları bakımından değil, dahası Nietzsche'nin felsefesinin temel amaçlarıyla uzlaşması, yani onun metafizik eleştirisini ve perspektivizmini kapsayabilmesi bakımından en makul yorumdur.

* * *

Varsayımsal bir yorumlama ilkesi olarak güç istemiyle Nietzsche, değişim ve dönüşüme açık, "dinamik bir yaşam görüşü"¹⁵ tesis etmeye çalışır. Bu noktada güç istemi hipotezinin Nietzsche'nin felsefesinde iki temel amacı bulunur. Birincisi olanı açıklamak, yani insani ve kültürel dekadansın, Nietzsche'nin 19. yüzyılda nihilizm olarak ortaya çıktığını iddia ettiği çöküşün nedenlerini ortaya koymaktır. İkincisi ise olması gerekeni göstermek, yani insanın söz konusu dekadansı aşma yoluna, yaşama ve yaşamın dinamizmine dayanan yeni değerleri yaratma gücüne işaret etmektir.

Güç istemi hipotezi aslında Kant'ın felsefede yaptığı Kopernikçi dönüşüme benzer bir hamledir; yani dünyaya ve yaşama dair bir bakış açısı değişiminin temel hareket noktasıdır. Kant, *Saf Aklın Eleştirisi*'nde bilginin özneler-arası koşullarını temellendirmek için nesne perspektifinden özne perspektifine geçişi Kopernikçi devrime benzetir.¹⁶ Buna göre nasıl Kopernik evren sistemini açıklayabilmek için kendisini güneşten dünyaya bakan bir gözlemci olarak varsaydıysa, Kant da nesnel bilginin imkanını temellendirebilmek için nesneye özne perspektifinden yaklaşmayı bir varsayım olarak kullanmış; özne perspektifinin bilgi sorununu çözümlenekte daha iyi bir sonuç verip vermeyeceğini sınamak istemiştir. Kant bu yer değiştirmeye felsefe yapma tarzında bir devrim gerçekleştirdiğini düşünür. Nietzsche'nin de amacı aynıdır; o da felsefe yapma tarzını değiştirmek; böylece gerçeklik, insan ve kültür üstüne yeni bir soruşturma ve düşünme yöntemini geliştirmek ister. Ancak söz konusu dönüşümün yönü söz konusu olduğunda Nietzsche, Kant'dan farklı bir

¹³ Kaufmann, s. 206-207.

¹⁴ Jean Granier, *Nietzsche*, çev. Işık Ergüden, Dost Yayınları, Ankara, 2005, s.107-108.

¹⁵ Spinks Lee, *Friedrich Nietzsche*, Routledge, London, 2003, s.133.

¹⁶ Kant, *Kritik der reinen Vernunft*, s. 23-25.

pozisyonu benimser. Kant, Kopernikçi dönüşümle akılsal özneye, dolayısıyla transandantal akıl ilkesine yönelirken, Nietzsche yaşamsal-bedensel olana yönelir; yani bakışını bedenın canlı güçlerine ve güdülerine döndürür. Bedenin canlı güçlerine yönelmek demek, kaçınılmaz olarak bütün bir gerçekliğe, güç istemi hipotezinden hareketle bakmak, gerçekliği birkez de bu hipotez üzerinden yorumlamak anlamına gelir.

Nietzsche bedensel olanı, dolayısıyla güç istemini merkeze alarak hem Kantçı transandantal akıl ilkesine hem de onun önceli olduğunu düşündüğü Kartezyen tözsel öz-bilince mesafe takınır. Bu bağlamda bedensel olana dönmek, tinsel olan yerine maddi olanı, tözsel olan yerine olumsal, varlık yerine oluşu referans almayı ifade eder. Bu bakış açısı, metafiziğin idealara ve formlara dayanan durağan ve sabit varlık dünyasının yerine, değişime ve dönüşüme açık hareketli ve değişken oluş dünyasını geçirir. "Varlığın boş bir kurgu olduğunu" ve bu bakımdan "Herakleitos'un sonsuza kadar haklı kalacağını"¹⁷ söyleyen Nietzsche'ye göre, kökeni Herakleitos sonrası Antik Yunan'a uzanan metafizik düşünce, rasyonel ve irrasyonel, hakikat ve görünüş ayrımı çerçevesinde dikotomik bir düşünme biçimi tesis etmiş ve bu düşünme tarzı varlık lehine oluşu, tözsel olan lehine olumsal olanı reddetmiştir. Bu yönüyle metafizik düşünme tarzı, evrenin ve yaşamın akılsallaştırılmasını, yani oluş dünyasına tözsel olanın dayatılmasını ifade eder. Bu akılsallaştırma süreci kaçılmaz olarak yaşamın tüm dinamizminin dondurulmasıyla sonuçlanır. Nietzsche'nin düşüncesine göre, bu süreçte esas belirleyici olan unsur, aklın varlığın öz-niteliği olarak tasarlanmasıdır.¹⁸ Modern idealizme geldiğinde ise akıl öz-bilinçle, öz-bilinç de iradeyle özdeşleştirilir. Bu özdeşleştirme sonucunda akıl ve irade sahibi özne, varoluşun kökeni; tinsel olan ise maddi dünyanın nedeni olarak temellendirilir.

Nietzsche'nin düşüncesine göre, akılsal ve tinsel olanı merkeze olan bütün metafizik evren tasarımları aslında birer yorumdur. Bir meta yorum olarak metafizik düşünme tarzı, hem ürettiği dikotomilerle hem de bu dikotomileri, tözsel olanı olumsal olana dikte ederek aşma çabasıyla, modern nihilizmin ve dekadansın sorumlusudur. İşte bu meta yorumun yerine Nietzsche kendi yorumunu geçirmeye çalışır; dünyaya bir de yaşamın perspektifine yerleşerek, yani olumsal olanın bakış açısına geçerek bakmamızı önerir. Bu yolla o, metafizik düşünme tarzının ürettiği dikotomileri aşıp aşamayacağımızı sınamak ister. Yaşamı merkeze alan Nietzscheci bakış açısında, öz-bilinçli irade artık varoluşun nedeni olarak tasarlanmaz; o, neden olmak bir yana, daha güçlü bir kökenin, yani yaşamın dinamizminin bir sonucu olarak yorumlanır. Bu dinamizmin merkezinde yatan şey ise, insandaki güç isteminin de kendisinden türediği *varsayılan*, doğal güç istemidir.

Güç istemi hipotezinden hareketle tözsel-metafizik akla yaptığı bu eleştiri, Nietzsche'yi dünyaya ve yaşama ilişkin yeni bir yoruma götürür. Nietzscheci yaşam felsefesinde bütün yaşam güç istemi olarak tanımlanır.

¹⁷ GD., s.75. [24].

¹⁸ bkz. NF-a, s. 637.

Şimdi, "güç istemi kavramı zaten mücadele kavramını içerdiği"¹⁹ için yaşam farklı güç merkezlerinin çatışma alanına dönüşür. Bu çatışmanın temel kaynağı, yaşama içkin olduğu varsayılan güç istemidir. Nietzsche doğal süreçleri olduğu kadar, yukarıda da değindiğimiz gibi, kültürel yaratımları da bu içkin nedene indirger. Bu bakımdan insanın sadece yaşamsal güçleri değil, akli ve bilinci de güç isteminin bir ürünü olarak değerlendirilir. Şimdi açıktır ki, güç istemi hem doğal üretimin hem de kültürel yaratımın etkin ilkesi olduğu için yaşamın bir oluş ve dönüşüm alanı olarak tasarlanması kaçınılmazdır. Bu oluş ve dönüşüm alanının tek bir amacı vardır: Güç istemini gerçek kılmak. O halde yaşamın amacı ne akılsal Aydınlanma'dır (örneğin Kant'da olduğu gibi) ne de kendini korumadır (örneğin Hobbes veya Spinoza'da olduğu gibi).²⁰ Nietzsche için gerek akıl olsun gerekse de aklın felsefe gibi en üstün ürünleri olsun hepsi güç istemine geri götürülebilir. Akılsal Aydınlanma olarak adlandırılan şey aslında gücü elde etme isteğinin bir görünümüdür. Aynı şekilde Nietzsche için kendini koruma güdüsünün altında da güç istemi yatar. Ama kendini koruma, güç isteminin zorunlu olmayan sonuçlarından biridir. Bunun en açık kanıtı ise tarihsel örneklerdir. Tarih, insanların ve toplumların güç kazanma uğruna yaşamlarını tehlikeye attığını gösteren örneklerle doludur. Böylece Nietzsche ahlaktan felsefeye, bilimden teknolojiye, aşk ve sevgi ilişkilerinden kamusal ilişkilere, kültürlerin doğuşundan çöküşüne kadar her şeyi, monist bir tarzda, güç istemine ve bu istemden kaynaklanan güç mücadelesine indirger.

Yaşamı bu şekilde güç istemine ve güç ilişkilerine dayalı olarak yorumlamak kaçınılmaz olarak yeni bir nedensellik türünü devreye sokar. Bu nedensellik türünde, metafizik düşünme tarzında olduğu gibi, artık neden ile sonuç veya irade ile eylem arasında bir öncelik-sonralık ilişkisi söz konusu değildir. Burada söz konusu olan bir güç istemi ile diğeri arasındaki mücadeleden doğan karşılıklı etkileşimdir. Buna göre yaşamın nedenselliği, bir gücün çoğalma istemi ile bu istemin nesnesi olan şeyin ona gösterdiği direnç arasında ortaya çıkar. Bu nedensellik anlayışı Nietzsche'nin isteme veya irade tanımının da temelinde yatar.

Nietzsche, *İyinin ve Kötünün Ötesinde*'de istemeyi bir dizi faktörün toplamından ve karşılıklı etkileşiminden ibaret karmaşık bir süreç olarak tanımlar. Buna göre, istemede ilk aşama bir duyular çokluğu olarak belirir. Bu duyular bir irade ile beden arasındaki ilişkide ortaya çıkan her türlü hareketi içerir. Ancak bu duyular çokluğuna her zaman bir düşünme eşlik eder. Nietzsche, düşünme ile ona eşlik eden iradenin birbirinden ayıramayacağını iddia eder.²¹ Bir örnekle açıklarsak, susuzluk duyumuna sahip olan birinin su içme isteğine aynı zamanda "su içmek istiyorum" düşüncesi eşlik eder. Bu bilinçli duyumla kişi aslında kendisi üzerine bir buyruk, bir baskı, bir güç uygular ve suyu içtiğinde bu baskıya itaat etmiş

¹⁹ Ciano Aydın, "Nietzsche on Reality as Will to Power: Toward an Organization-Struggle Model", *Journal of Nietzsche Studies*, no. 33, 2007, s. 37.

²⁰ Bu perspektiften Nietzsche'nin modern politik düşünce geleneğine ve Aydınlanma'ya yaptığı eleştiri hakkında ayrıntılı bir analiz için bkz. Volker Gerhardt, *Vom Willen zur Macht*, de Gruyter, Berlin, 1996, s. 35-52.

²¹ bkz. JGB.19

olur. O halde istemede buyuran bir kısım itaat eden bir kısım vardır ve istemin hedefi buyuran kısmın amacına erişmesiyle gerçekleşir. Nietzsche bunun insanda, tıpkı suyu içtiğimizde aldığımız haz gibi, bir zevk duygusu yarattığını iddia eder.²² Kısacası Nietzsche, irade yetisini veya kişide ortaya çıkan isteme fenomenini güç ve alt etme terimleriyle açıklayarak her türlü eylemin temelini, gücü elde etme isteğini ve aynı zamanda gücü elde etmeden duyulan hazzı yerleştirir. Burada dikkat edilmesi gereken husus şudur: Nietzsche su içme isteğinin hedefinin sadece susuzluğu doymak olduğunu söylemez; su içme davranışının altında yatan esas hedef, güç elde etme isteğidir. Bu nedenle Nietzsche için istemenin özü güçtür. İsteme her zaman gücü istemedir.

Nietzsche bu irade tanımının rehberliğinde ahlakın soykütüksel bir soruşturmasına yönelir. Ona göre, ahlaki değerler olarak adlandırdığımız şey, farklı dünya yorumları arasındaki güç mücadelesinin bir ürünüdür. Bu mücadelede güçlü olan irade, zayıf olanı alt eder ve kendi değerler yorumunu bir hakikat olarak dayatır. Ama bu mücadelede aynı zamanda güçlü olanın etkin (aktif) istemi zayıf olanın tepkisel (reaktif) istemini üretir.²³ Buna göre, örneğin, gücü elinde tutan Roma İmparatorluğunun aristokratik ahlaki değerleri etkin güç isteminin ifadesi iken, Yahudi-Hristiyan köle ahlakı tepkisel güç isteminin bir görünümüdür. O halde Romalı aristokratik sınıfın soylu değerleri ile Yahudilerin köle değerleri güç ve itaat ilişkisinden doğan karşılıklı etkinin bir sonucudur. Başka türlü ifade edersek, soylu ve hakim sınıf Romalılar ile zayıf ve köle sınıfı Yahudiler arasındaki karşılıklı etkileşimin yarattığı güç dikotomisi, hiyerarşik bir bölünmeye yol açar. Bu bölünme, aşağı sınıfı oluşturan Yahudi-Hristiyanlar içinde derin bir hınç duygusunun oluşmasına neden olur. Nietzsche'ye göre, Yahudi-Hristiyanların köle ahlakı işte bu hınç duygusunun bir süblimasyonudur; yani köle konumundaki ilk Hristiyanlar, gücü ve hakimiyeti elinde tutan Romalılara duydukları kını, kendilerine özgü bir ahlaksallık içinde dönüşüme uğratırlar.

Bu noktada Nietzsche'nin soykütüksel ahlak araştırması bir Hristiyanlık eleştirisine dönüşür; çünkü soykütüksel araştırma, metafizik-teolojik bir kökene sahip olduğu iddia edilen dini-ahlaksal değerlerin, aslında, güç isteminin bir ürünü olduğunu gösterir.

Nietzsche'nin, çileci (asketik) yaşam biçimi üstüne yaptığı analiz de aynı doğrultuda ilerler. O, çileci yaşam tarzını da güç isteminin bir sonucu olarak ele alır. Ancak Nietzsche'nin çileciliğe yaklaşımı çift yönlüdür. O, bazı bakımlardan çileciği onaylar, bazı bakımlardan ise reddeder. Nitekim Nietzsche, çileci yaşam tarzında kişinin kendine olan hakimiyetinden övgüyle bahseder. Burada olumlu görülen şey, çilecinin, başkaları üzerinde tahakküm kurmak yerine kendisini bir öz-disipline tabi tutmasıdır, kendisi üzerinde hakimiyet kurmasıdır. Ama öte yandan, Nietzsche çileciyi hem yaşamı tam olarak onaylamadığı için hem de yaşama karşı ikiyüzlü bir tutum sergiledikleri için kınar.²⁴ Bu iki yönüyle çileci hem insan olarak kendi doğasının gereklerini tam olarak yerine getiremez hem de

²² bkz. a.g.y.

²³ Bkz. .GM. I. 7-10

²⁴ Bkz. a.g.e. III.12-15.

yaşamaktan asla vazgeçmeden yaşamdan elini eteğini çeker. Bu nedenle, hakiki bir çilecinin yaşam tarzı, eğer çileci Hristiyan rahiplerinde olduğu gibi vaazlarla insanlar üzerinde hakimiyet kurmaya dönüşmediyse, zayıf bir güç isteminin ifadesidir ve onun güçlü bir isteme dönüşmesi, her şeyden önce, çilecinin kendi kendisini alt etmesi ile mümkündür.²⁵

Bu analiz Nietzsche'yi zayıf irade ile güçlü irade arasındaki ilişkiyi yeniden değerlendirmeye sevk eder ve güç istemi hakkında yeni bir anlayışa götürür. Buna göre hakiki güç istemi, kişinin kendi zayıf iradesini, içeriden, güçlü bir iradeye dönüştürmesi, yani kişinin kendi kendini alt etmesidir.²⁶ Başka bir deyişle hakiki güç istemi, kişinin, hınç duygusunun üstesinden gelerek, başkaları üzerinde hakimiyet kurmak yerine, kendisi üzerinde hakimiyet kurmasıdır, kendisini bir öz-disipline tabi tutmasıdır. Bu, Nietzsche'nin yaşam felsefesinde, iyinin ve kötünün ötesine uzanan, efendi ve köle ahlakını aşan yeni değerlerin yaratımını, daha doğrusu bu yeni değerleri yaratacak olan insanın kendi güç istemi üzerinde hakimiyet kurmasını ifade eder. İşte tam da bu noktada, Nietzsche olması gerekene geçiş yapar ve güç istemini bir özgürlük ve sorumluluk ilkesine dönüştürür. Buna göre güç istemi, kişinin, ötekine duyduğu hınç duygusunu alt ederek, gerçek özgürlüğünü, yani kendi güç ve otorite alanını kurmasını sağlayacak olan şeye, yani insanın yeni bir dünya görüşü, yeni bir değerler yorumu yaratma gücüne ve potansiyeline işaret eder. Böylece Nietzsche Hristiyan ahlakına, yine hınç duygusunun bir ürünü olarak gördüğü liberal veya sosyalist ahlaklara ve nihayet yaşamın ve oluşun dinamizmine ket vuran bütün tözsel dünya görüşlerine karşı, bunların hepsinin alternatifi olan, yeni bir yaşam yorumu ortaya koyar. Nietzsche'de bu yoruma eşlik eden merkezi kavram güç istemidir ve ona, alternatif bir yaşamın mümkün olduğunu gösterme imkanını veren şey de güç istemi hipotezidir.

²⁵ Nietzsche'nin çileci ideale yaptığı olumlu ve olumsuz eleştiriler ile güç istemi arasındaki ilişkiye dair ayrıntılı bir analiz için bkz. Bernard Reginster, *The Affirmation of Life*, Harvard University Press., Cambridge, 2006, s. 251-268.

²⁶ bkz. JGB. 260. krş. ASZ., s. 149 [113]; bkz. aynı zamanda Volker Gerhardt, s. 264.

KAYNAKÇA

Metin içinde Nietzsche'ye yapılan göndermelerde *Kritische Studienausgabe* baskısı kullanılmış ve sırasıyla kısaltılmış eser ismi, bölüm ve/veya paragraf numarası ya da gerektiğinde sayfa numarası verilmiştir. Kullanılan kısaltmalar, aşağıda, eser isimlerinin sonunda parantez içinde belirtilmiştir. Türkçe'den takip etmek isteyen okurlar aşağıda yer alan çeviri eserlerden standart bölüm ve/veya paragraf numaralarını izleyebilir. Gerektiğinde çeviri eserlerin sayfa numaraları köşeli parantez içinde verilmiştir. Yapılan göndermeler ve alıntılarda orijinal metin takip edilmiştir, dolayısıyla metne ilişkin olası yanlış anlamalardan ve olası çeviri hatalarından bu çalışmanın yazarı sorumludur.

- NIETZSCHE, Friedrich, *Gesamtliche Werke: Kritische Studienausgabe* (15 Cit Halinde), Ed. Giorgio Colli und Mazzino Montinari, DTV, Walter de Gruyter, München, Berlin 1999'ından
- *Die Fröhliche Wissenschaft*, Cilt III, s. 343-651, (FW)
- *Also Sprach Zarathustra*, Cilt IV. (ASZ)
- *Jenseits Gut und Böse*, Cilt V, s. 9-244, (JGB)
- *Zur Genealogie der Moral*, Cilt V, s. 245-412, (GM)
- *Götzen Dämmerung*, Cilt VI, s. 55-161, (GD)
- *Nachgelassene Fragmente*, 1884-1885, Cilt XI. (NF-a)
- *Nachgelassene Fragmente*, 1885-1887, Cilt XII. (NF-b)
- *Şen Bilim*, çev. Levent Özşar, Asa Yay., Bursa, 2003.
- *Böyle Söyledi Zerdüşt*, çev. Mustafa Tüzel, T. İşbankası Kültür Yay., İstanbul, 2011.
- *İyinin ve Kötünün Ötesinde*, çev. Ahmet İnam, Ara Yay., İstanbul, 2. Baskı, 1990.
- *Ahlakın Soykütüğü Üstüne*, çev. Ahmet İnam, Say Yay., İstanbul, 4. Baskı, 2010.
- *Putların Alacakaranlığı*, çev. Regaip Minareci, Morpa Kültür Yay., İstanbul, 2005.
- AYDIN, Ciano "Nietzsche on Reality as Will to Power: Toward an Organization-Struggle Model", *Journal Of Nietzsche Studies*, Sayı: 33, 2007, s. 25-48.
- BELLIOTTI, Raymond, *Stalking Nietzsche*, Grennword Press, London, 1998.
- GERHARDT, Volker, *Vom Willen Zur Macht*, de Gruyter, Berlin, 1996.
- GRANIER, Jean, *Nietzsche*, çev. Işık Ergüden, Dost Kitabevi Yay., Ankara, 2005.
- HEIDEGGER, Martin, *Nietzsches Lehre vom Willen zur Macht als Erkenntnis*, **Gesamtausgabe**, Ed. Eberhard Hanser, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main, Cilt 47, 1989.
- KANT, Immanuel, *Kritik der reinen Vernunft*, Werkausgabe, Ed. W. Weischedel, Cilt III, Suhrkamp, Frankfurt, 1977.
- KAUFMANN, Walter, *Nietzsche: Philosopher, Psychologist, Antichrist*, Princeton University Press, Princeton, 1974.

Nietzsche'de Güç İstemi Kavramı

- PORTER, James I., "Nietzsche's Theory of the Will to Power", *A Companion to Nietzsche*, Ed. K. A. Pearson, Blackwell, 2006, s.548-564.
- SOLOMON, Robert C., *Living With Nietzsche*, Oxford University Press., Oxford, 2003.
- REGINSTER, Bernard, *The Affirmation of Life: Nietzsche on Overcoming Nihilism*, Harvard Univesity Press., Cambridge, 2008.
- SPINKS, Lee, *Friedrich Nietzsche*, Routledge, London, 2003.